Ч. 233. Чернівцї, вівторок дня 22. жовтня (3. листопада) 1896. Рочник XII.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА
на „Буковину" виносить на цїлий рік 10 зр. — кр. на чверть року 2 „ 50 „ місячно . . . . 1 „ — „ для заграницї 20 рублїв або 40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ
щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.
Редакция і Адміністрация „Буковини" находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)
Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „На̂ станім" по 10 кр. від стрічки.

Справа мови на Українї.

(Допись з Київа).

Чи можна, чи не можна (в розумiню правничому) інтелїґентним Українцям на Українї уживати рідної своєї мови в прилюдних промовах серед інтелїґентного товариства?

В відповідь на се (трохи навіть чудне) питане маємо такі факти: З одного боку в законах імперії російскої нема жадної заборони українського слова, де би то не було, чи то в бесїдї устній, чи то в виданях друкованих. На друковане українське слово, як і на українську сцену наложено двічі veto р. 1863 і р. 1876; але положено его не законом, а окремими наказами. Тих наказів теоретично не можна вважати за закон; бо видано їх не тим шляхом законодавства, який приписано в основних законах імперії російскої. Зовсїм иньша річ практично. Навіть практика судів часто густо не відріжняє закону від царского окремого наказу, а що-до практики адміністративної, то тут завсїгди наказ панує над законами. Правду сказати, в державі самодержавній (абсолютній) ріжниця між законом а наказом тільки формальна і ваги правничої ріжниця та не має. Часто-густо трафляє ся, що законні права горожанина геть чисто знївечує який будь наказ окремий, навіть наказ мінїстра чи иньшого адмінїстратора.

Що-до уживаня в промовах устних української мови, так ми не відаємо і нїколи не чули, щоб в Росиї була она заборонена, хоч би яким-будь адмінїстративним наказом. А про те з другого боку нам запевне відомо, що інтелїґентні Українцї боять ся прилюдно в товариствах, на пр. в Київі в „Литературно-артистичному Обществ-і" держати промови навіть на Шевченкових роковинах мовою українською. Виходить нїби так, що вже саме лишень уживане мови української єсть якийсь вчинок злочинний, за який би то „начальство" (адмінїстрация) може покарати.

Признаємо ся: нам нїколи не доводило ся чути, щоб трафляли ся в Росиї факти такої кари єдине за мову, та ледви чи й можливі они.

Що законом не заборонено — те дозволено: сего всесьвітного елементарного правила ледви чи відважить ся нехтовати адмінїстрация, вже хоч би тому, що таке нехтоване принижало-б і зневажало-б єї власний авторітет.

Коли сего загального правила не досить, то є ще иньші указки на те, що уживане інтелїґентними Українцями рідної мови в прилюдних промовах не може потягати за собою не тільки жадної найменшої кари, а навіть доріканя, або нагани від начальства. В сїм разї подати доводи поможе нам невеличка брошурка редактора „Кіевской Старины" д. Науменка, надрукована з дозволу цензури.

Д. Науменко учителює в ґімназиї і навчає „русской словесности." Він видав, яко учитель брошуру „Примѣрная программа преподаванія предмета русской словесности въ курсѣ мужескихъ класическихъ гимназій." З сеї брошури (на ст. 14 і 15) знати, що д. Науменко спостеріг, що в нормальних проґрамах зовсїм пропущено виділ історичних „южно-русскихъ" (се-б то українських) пісень вже-ж дякуючи „нѣкоторому затрудненію читать образцы мѣстнаго мало-русскаго нарѣчія;" але я, каже д. Науменко, вважаю не можливим зовсїм пропускати сей виділ, не подавши хоч загального розуміня про те, що таке козацка дума, коли не через безпосередню знайомість з нею читанем уривків (з дум) то хоч указкою тих умов історичних, за якими склала ся отся пісня." (стор. 14.)

Висловлена д. Науменком думка цїлком консеквентна і висловлена она перед начальством. А звідсїль ми робимо такий висновок: коли ґімназистам не тільки можна, а треба читати твори мовою українською, так хиба-ж може бути річ про якубудь заборону, або перешкоду уживати в промовах туж саму мову перед людьми дорослими?...

35)

Фріц Рандель.

Повість з норвескою

Хр. Вінтерґієльма.

(Дальше).

XXVII.

Було се в вечір сьв. Івана. Що фамілїя з міста Берґєн не могла его пропустити, не пересьвяткувавши его як найкрасше, розуміло ся само собою; мусїли палити бочки з мазею та мусїв бути танець в стодолї і штучні огнї.

Роде і Николай приїхали власне з желїзницї з двома великими пакетами, в котрих находили ся штучні огнї і множество ракет. Они стояли з Авґустою і Фріцом при великім столї коло входу до кухнї, де хотїли побачити розпаковані несподїванки. Се було власне в углї дому, де розділяє ся заїзд від дороги, а Фріц, котрий стояв плечима до дороги, відвернув ся скоро, як почув заїзджаючий віз. Він звертав власне на розї а Фріц побачив в нїм Кляру і якогось пана, очевидно єї мужа, капітана Льоренцена. Фріц злякав ся мимоволї і змінив ся на позір тільки дуже незначно в виразї лиця, але в властивий скорий а виразистий спосіб, котрого не можна було инакше обяснити, як через нагле здивоване. Фотяй і як скоро він опанував себе, однак не уйшло се увазї всїх трех, що були коло него, а ще виразнїйше можна було запримітити, що Кляра стала як рожа червона в тій хвили, коли єї погляд спіткав вперед Фріца. Тільки капітан Льоренцен, котрий думав про насьмішливі дотинки тих щурів на суши над моряками на кони, був надто занятий тим, щоби елеґантско заїхати возом, як щоби міг бути его иньшого мислити або видїти. Николай поглянув скрито на Родого, а Роде поглянув скрито на Николая, Авґуста споглядала трохи неспокійно на Фріца, але Фріц дивив ся знов цїлком незбентежений на всї трое, хотяй чув, що маленька сцена не пройшла неспостережено. Коли Авґуста по вимінї привітань здибала его знов в чотири очи, запитала: „Але що се дїялось з Клярою? Она стала червона як поломінь, коли побачила тебе. Чи ти сего не видїв?" Она сама не знала, що єї здержувало, запитати єї самої про него.

„Справдї, менї здає ся також, що она була здивована" відповів Фріц в найприроднїйшім тонї в сьвітї і я признаю отверто, що і я здивував ся. Нїхто не сказав менї, що она сюди прибуде, а навіть, що она мешкає в тій околицї. Як се могло властиво стати ся? Позволь, най пригадаю собі, який то час тому, відколи ми не бачили ся? Здає ся, се було, заким я виїхав за границю."

Авґустї здавалось, мов би хмара перебігла поперед єї очи, і сонце розливало знов на всьо своє сьвітло. Она дїйсно була трохи неспокійна, але тепер найшла всьо так природним, бо цїлком справедливо, що она не розповідала ему нїчо про те, що капітан Льоренцен писав з Берґєн до Николая, що він одержав новий дїстрикт в Остляндиї і щоби Николай був вічливий, винаняти для него на селї мешкане близько від Гольстів; она також не розповідала ему, що перед кількома днями они там спровадили ся. Всьо те занимало єї прецїнь дуже мало, бо мала досить до думаня про себе саму.

Єї любов вірила знов на слїпо; він прецїнь сам звернув єї увагу на те, що був счудований, а що счудував ся, була она сама винувата, бо не сказала ему нїчого про всьо те. Те саме сказала потому свому братови, коли він хотїв обережно впустити в єї душу краплї сумнїву.

Але Николай і Роде мали свої власні думки, они злучили голови осторожно до купи і зачали слїдити.

Але нинї не помогло їм се богато. Не було так мало гостий і Фріцови було легко оминати Кляру, о скілько се годилось задля загальної чемности. Також і она старала ся вимипати его; нагле заскочене лишило скадку і она уникала старанно, щоби з ним не говорити. Колиж лучала ся до сего відповідна нагода, вихіснувала єї на то, щоби виявити свою любов для мужа; опирала ся рукою на его плече і заглядала з усьміхом ему в лице, або зависала обома руками на его рамени, наче би для охорони, перед запаленими ракетами. Він був нинї надзвичайно задоволений з неї. Капітан Льоренцен не був впрочім зовсїм такий бридкий; середного росту, широкоплечий і сильно збудований як справдїшний моряк, мав в обсмаленім лици ви-

Оно правда, що д. Науменко висловив ся так невиразно, що люде охочі до змаганя, або до полохливости, ачей же скажуть, що д. Науменко не пропонує твердого і невідмінного читаня зразків з наших дум, а каже „коли і т. д.“

Але таке розумінє Науменкового „коли і т. д.“ було би неправдивим. Нам очевидно, що те „коли не читанєм“ — автор стосує до таких случаїв, коли трафить ся, що ґімназисти не розуміють мови українських пісень. Річ певна, що в такім разї не тільки лїпше, а й треба не читати пісень, а переказати зміст і „ті указки на умови історичні, за якими склала ся пісня...“ Звістно, таких випадків на Україні бути не може і д. Науменко писав свою проґраму не для тих лишень ґімназий, які на Україні, а для всїх, які є в Росиї.

Нарештї зауважимо, що по всїх ґімназиях в Росиї приписано читати в оріґіналї „Слово о Полку Игоревѣ,“ а яка-ж там мова, як не українська? Далї приписано вчити „югозападную литературу“ XVI і XVII; се-ж знов українська, хоч і напів народна мова. Нарештї і нормальна проґрама нїгде не забороняє учителям познайомити своїх учеників з „югозападною литературою“ і в XIX віцї.

З усего висловленого нами в горі виходить, що, Українцї, аби они самі того хотїли, можуть з повним правом скрізь уживати рідне слово, не тільки в прилюдних промовах, а навіть і в зібранях наукових. Тут може бути тільки одна умова: щоб слухачі їх розуміли.

Хоч в росийских порядках є чимало такого, що й не снило ся мудрецям; а проте ми не можемо і виобразити собі такого дико-некультурного факту, як заборона уживаня українскої мови в промовах серед яких би то не було товариств! Возьмім такий случай: на веснї був у Київі з'їзд лїкарів: нехай буде, що приїхав на той з'їзд наш доктор-професор Горбачевський з Праги і не вміючи мови росийскої, держав би бесїду, або реферат рідною мовою українскою. Чи вже-ж таки можливо, щоб єму заборонити говорити по українски? Нї! такої дикої заборони не можна й гадати!

Вистава в Чернівцях.

Маленьку, але поучаючу виставу маємо від недїлї (1-го с. м.) в Чернівцях в промисловім музею. Єсть се заповіджена вже нами вистава знарядів ремісничих, помічних машин, моторів і материялів для дрібного промислу. Цїль тої вистави така: хочуть тутешних ремісників і промисловцїв, котрі задля некористних обставин не дуже вчені, познакомити з найновійшими знарядами і машинами ремісничими і показати їм, як роблять ті машини, без котрих тепер ремісник і промисловець не може видержати конкуренциї з фабриками. Отже та вистава має показати поступ в ремеслї, о скілько до дрібного ремесла і промислу можна уживати машин, яка користь з того, і як можна собі завести мотори, чи то поодиноко, чи в спілцї з другими. Тим чином мають ті робучі люди набрати довіря в свою роботу і зискати собі більше поле для відбуту еї. І взагалї вся публика, що буде ходити на виставу, має переконати ся, що не потрібно купувати заграничну тандиту, коли свої краєві вироби можуть бути і добрі і дешеві. Край наш дуже богатий, зелїзниць має досить, отже може сам у себе розвинути широкий рух ремісничий і промисловий.

Вистава находить ся в промисловім музею і то в подвірю, в сутеренах і в салях на партері і на першім поверсї. В подвірю і в сутеренах виставлені ріжні мотори і тяжкі машини. Для вигоди публики есть там також пивярня і електрична кухня. В чотирьох салях партеру стоять лекші машини і знаряди ремісничі. В трьох салях на першім поверсї стоять ріжні річи, що відносять ся до дрібного промислу і дотичні книжки.

Вистава подїлена на шість ґруп: І. Знаряди ремісничі і начинє (19 виставцїв); II. помічні машини і промислові знаряди (30 виставцїв); III. мотори нафтові і бензинові (4 виставцї); IV. електричні мотори і акумулятори (4 виставцї); V. материяли, фабрикати, малі апарати і т. п. (29 виставцїв); VI. Лїтература (10 виставцїв). Всїх виставцїв є разом 96, з тих з самої Буковини лише 13. З иньших країв Австриї є 39, з Угорщини 19, а 25 з заграницї.

На виставі можна бачити богато цїкавих річий, але найцїкавійша таки „електрична вистава.“ Від суботи вже з верха ратуша що вечера видко снопи сьвітла, кидані на місто і на далеку околицю так званим рефлектором. Дїє ся се так, що сьвітло великої лямпи електричної відбиває ся в різанім зеркалї і великим снопом сягає геть поза місто. Селяни з околицї дуже чудують ся тому, що то таке є. На небі видко ясну, просту дорогу, а не знати звідки...

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 2-го жовтня 1896.

Відозва. Видїл повітового товариства учителїв кіцманьского повіта скликує на день 19-го листопада загальні збори на годину 3-ту до Василева. Осібні запросини не розсилають ся; тому просимо через ґазету о як найчисленнїйший з'їзд. — *Видїл товариства.*

Читальня Просьвіти повстала в Кутах минувшого місяця. Вписало ся до неї вже 90 членів, а головою вибраний місцевий сьвященик о. С. Кархут. Постановлено також заложити касу позичкову, Розвій читальнї заповідає ся дуже добре, бо є люди, що хотять опікувати ся читальнею. Оно так всюди буває; коли є кому занимати ся читальнею, вести еї, заохочувати і стягати людий, то читальня підносить село з упадку; а як нема таких людий, то з читальнї нема хісна. То повинні собі наші учителї добре затямити.

Задушні днї сьвяткують ще в Чернівцях по старосьвітски. Сьвітять богато сьвітла на цминтари і складають нераз дорогі вінцї на гробах. З того для покійників нема нїякої користи, се хиба для живих потїха. А тисячі гроша пропадає так марно. У Львові вже завели звичай, що хто хоче поминати померших в задушні днї, той засьвічує хрест з чотирма простими оливними лямпами на гробі, а решту гроший, які давав на то давнїйше, дає тепер на бідних. То розумно.

Черновецкі батьки міста нарікають, що в Чернівцях люди не шанують води. Роґізняньска керниця посилає їм до міста на добу 18.000 кубічних метрів води, а они чи потрібно чи не потрібно випускають воду з керниць так, що боять ся, що в Роґізнї жерело покаже ся за мале. Вже радили над копанєм другої такої керницї, як та в Роґізнї. І передумують також над тим, як людий навчити, щоби без потреби не випускали води з рур. Кажуть, що з тої води, яка припадає на Чернівцї на одну добу, три части пропадає марно, а лише четверту люди спотребовують.

Др. Кирило Студиньский габілїтував ся на доцента рускої мови і лїтератури в краківскім унїверситетї. Кольоквіюм габілїтацийне відбуло ся дня 27-го м. м., а виклад п. з. „Характеристика і ґенеза поезий Амврозия Метлиньского“ дня 30-го м. м. Колеґія професорів краківского унїверситету признала дрови Студиньскому одноголосно veniam legendi. Др. Студиньский оголосив доси такі свої працї: В р. 1886. напечатав в „Зорі“ ч. 13 — 14. етноґрафічні материяли п. з. „Дїдівска, (жебрацка) мова,“ котрі доповнені звістками про житє і орґанїзацию лїр-

---

раз якоїсь сьвітлої добродушности, а при такім сьвятоіваньскім торжестві, як нинї, причиняв ся не мало до піддержаня веселости; особливо коли прийшов танець в стодолї, не знав нїхто так як він внести житє між селян. Коли Фріц раз пішов в танець, запримітив, що Кляра слїдить его очима. Само про себе не впадало се так надто в очи, але в даних обставинах непокоїло се его; могли спостерегти се, а він мав причуте, мов би Николай і Роде старали ся всьо бачити. На щасте не був нїхто з них в тій хвилї при тім.

По хвилї пішов Фріц до Кляри і просив еї до танцю. Авґуста була при тім і він постановив лише кілька разів перетанцювати доокола. Коли переходили туди, де стояла Авґуста, говорив так голосно, що она могла чути, про зовсїм байдужі річи, але коли знаходили ся на противній сторонї, прошептав він до Кляри: „Будьте трохи осторожні, нас слїдять.“

Се легке діткненє їх спільної тайни і що чула знов, як він шептав, мов би між ними була приязнь, збудило у неї давно приспаний настрій. Нагле виринаюча пригадка, що наповняла его доси тревогою, почала огортати еї теплими струями, зовсїм такими, як були тогди.

Она не відповідала, але неспокійні думки шибались у неї по голові. Всьо, що стало ся від того часу, пролїтало скоро в мрачних образах перед еї духовими очима і зникало остаточно за тою одною згадкою, котра заставляла еї червонїтись, і з якоюсь боязливою радостию питала себе, чи той шепіт не есть новим зближенєм.

Они стрітили ся і розійшли ся, він з сильною постановою оминати еї, де тілько можна; она з неспокійним чувством потрясеної певности.

На другий день сидїли Роде і Николай в того-ж конторі і розмавляли про сей випадок. Очевидно щось крило ся за тим наглим заклопотанєм. і годили ся оба на се, що особливо заховане Кляри мусїло правдоподібно походити від чогось неприємного. Роде не знав нїчого і радив велику осторожність; могло прецїнь бути, що Фріц тілько надскакував їй свого часу і дістав відправу або може міг бути і якийсь иньший випадок.

Николай противно був нетерпеливійший. Він видїв, як Авґуста привязувала ся з кождим днем більше до Фріца; він знав сю мішанину мрій і жіночої упертости; він знав, що она буде слїпою на всї дрібницї, котрі би у иньшої зродили підозріня. Мусїло бути отже щось важнїйше, що могло зробити на неї вражінє, а тут можна було мабуть таке найти, бо коли щось зайшло було між Кларою а Фріцом, то більше як правдоподібно, що історія зі смертию Аазума була з тим в звязи, а сю історию чула Авґуста свого часу так часто як і він.

Роде зрозумів, що Николай склонний слїдити глубше за тою справою і щоби самому відтягнути ся від того, справив его до Веделя Стенерзена, що одинокий стояв тогди в близьких зносинах з Фріцом. „Але я не можу іти до него,“ сказав Роде, „я не маю жаднїсїнької причини.“

З тим мусїв Николай згодити ся, але він постановив своє рішенє. Він хотїв звичайні взгляди оставити на боцї, не робити собі нїчого з того, що він супротив Стенерзена чужий, бо тут розходило ся о надто важні справи. А потому числив на се, що такий строго релїґійний чоловік задержить мовчанку, як еї наложить на него, і так само скаже єму правду, коли єму розкаже, о що тут розходить ся.

Але до Веделя сказав тілько, що Фріц надскакує его сестрі і длятого він хотїв би вияснень на той випадок, если би прийшло до осьвідчин.

Ведель був трохи збентежений тим жаданєм, котре єму розуміє ся видало ся досить докучливим. Як далеко сягав его обовязок говорити, а як далеко его право до того?

Що він уважав своїм обовязком казати задля свого сумлїня, се буде мусїв сказати, але

ників вийшли в р. 1894. в статиї „Лїрники“ печат. в „Зорі“ і в осібній відбитції (8⁰ стр. 56.) В р. 1895. напечатав свою студию п. з. „Пересторога“ (8⁰ стр. 193.), котру оцїнив дуже прихильно проф. Брікнер в сегорічнім „Kwartalni-ку historyczn-ім.“

В р. 1895. вийшла его лїтературно язикова студия п. „Адельфотес,“ граматика видана у Львові в р. 1591., в „Записках“ наук. тов. імени Шевченка і в осібній відбитції (8⁰ Стр. 42.)

В р. 1895. напечатав в „Правдї“ статию п. з. „Причинки до історииї униї“ і в окремій відбитції (8⁰ Стр. 21.)

В р. 1895. вийшов в друку „Панеґірик Євфонія веселобрмячая“ посьвячений Петрови Могилї в р. 1633. з вступними увагами про панеґірічну лїтературу кінця XVI і пол. XVII віку. („Записки“ товариства імени Шевченка і в окремій відбитції (8⁰ Стр. 14.)

В р. 1895. вийшла в V т. „Записок“ его широка рецензия на твір др-а Франка п. з. „Іван Вишеньский“ (Стр. 29 -- 48.)

В р. 1896. напечатав в XII томі „Записок“ статию п. з. „Три панеґірики XVII віку“ в осібній відбитції (8⁰ Стр. 32.)

В р. 1896. напечатав в виданях краківскої академиї наук студию „Geneza poetecznych utworów Markiana Szaszkiewicza“ і в осібній відбитції (8⁰ Стр. 46.)

В р. 1896. подав в XI т. „Записок“ рецензию на твір Недїльского про митрополита Кишку.

До кінця жовтня ми мали погоду, що люди не могли надивувати ся і налюбувати ся. І тепло і ясно було цїлими днями. Але від 1-го листопада вже щось зимою пахне. Сонце ховає ся за хмари, на дворі мрака — треба буде небавом кожух натягати. Але буковиньска осїнь таки прекрасна! Користаючи з неї, в Чернівцях поклали вже майже всюди шини під електричний трамвай.

Великий огонь знищив минувшого тижня господарство Івана Поповича в Молодиї. Згоріли всї будинки і богато збіжа. Шкода виносить тисячі. Причина огню незнана; здогадують ся, що був підложений.

Еміґрацийний аґент перед судом. В пятницю по чотиродневній розправі скінчив ся процес против еміґрацийного обманця Мартина Герґеля, про котрого ми писали в ч. 230. Судиї присяжні узнали, що Ґерґель дїлав на шкоду селян і засудили его на два роки тяжкої вязниції з постом що два тижнї.

Приклад для нас. Словінції, котрих всего на всего є лиш мілїон, обходили минувшого тижня в Люблянї велике народне сьвято — отвореня словіньского „Народного Дому.“ Ще в 1848 роції піднесли словіньскі патріоти гадку здвигненя „Народного Дому,“ де концентрувалось би жите народне. Збирані жертви принесли 104.000 зр. З тою сумою приступлено до будови Дому, а що будова коштувала 220.000 зр., то на решту затягнено позичку. На торжество відкритя „Народного Дому“ прибуло до Любляни множество народу. В передодень отвореня відбуло ся в театрі торжественне представлене, а другого дня на засїданю комітету предсїдатель д-р Бляйвайс віддав „Народний Дім“ на ужиток народний, а відтак відбув ся бенкет. Словінцїв, як кажемо, є лиш мілїон. Нас же, Русинів, в самій Австриї є чотири мілїони. Вправдї галицкі Русини також щедрими жертвами поставили Народний Дім у Львові, та яка нам з того користь, коли сей Дім захопили в руки москвофіли і мимо ріжних „консолїдаций“ не хотять туди приймити жадного народовця. Тепер же заким Русини сплатять Дім Просьвіти, то ще довгий час сплата ся потягне ся. Ми на Буковинї маємо свій Народний Дім, але він — як то всї знаємо — за малий тепер на ті всї товариства, що в нїм містять ся. Салї своєї великої до забав і вечерків не маємо. А доконче потрібно! Як би так мали ми в руках хоч 10.000 зр., можна би перший поверх поставити на Народнім Домі і там салю зробити. А де ті гроші взяти? Бідний нарід Словіньский поважив ся будувати Народний Дім за 220.000 зр.; чи-ж то не був би сором перед сьвітом, коли-б ми на Буковинї хоч десяту частину того не зложили? Наложім на себе добровільний податок, збираймо складки, а розширимо свій Народний Дім!

При львівскій церкві побіч „Народного Дому“ кінчать ся вже роботи. Сими днями вже усунено із внутра церкви густе руштоване, що стояло там лїтами. Ризниця від полудня з красною копулою і декорацийна виправа еї стїн уже скінчені, а північна ризниця кінчить ся. Внутро церкви по усуненю руштовань представляє ся величаво. То буде дуже красна церков, тілько біда, що ще гроший на ню треба богато, а нема їх; а й краківска улиця, при котрій та церков стоїть, така погана, що церков серед такого жидівского плюгавого окруженя богато тратить.

Гірка доля еміґрантів в Бразилиї. До села Нового Двора під Кристонополем в Галичинї повернув з Бразилиї Йосиф Дям і післав до староства в Камінції струмиловій лист, в котрім описує долю еміґрантів в Бразилиї. Він так пише. „Добре каже пословиця: „Не купуй кота в мішку“, так само і з тою Бразилїєю. Зрадники, обманції. що вже промарнували свої маєтки і не мають ся вже чого хопити, обирають ся за аґентів і в порозуміню з заграничними купцями туманять бідних тутешних людий, щоби й они прогайнували своє добро та їхали до Бразилиї; захвалюють, що там не треба нїчого робити, що земля два рази до року родить і т. ин., а то всьо брехня тих зрадників-дурисьвітів. Я був в Бразилиї, поїхав там з Гнатом Полотнюком, з его жінкою і сином, з дочкою та з его синовою. Ми ледве були два тижднї і мусїли вже утїкати, не тим кораблем, ще нас привіз, але італїяньскім і мусїли викрадати ся, бо ми були запродані якомусь купцеви, що мав нас брати так як невільників і робити нами так, як ми тут робимо кіньми або волами; я бачив, як иньші з нашого краю роблять. Отсе дають їм насамперед знаряди до корчованя корчів — то чоловікам, а жінок забирають до иньшої роботи, на пр. вижинати цукрову тростину і т. ин., але не робить разом чоловік з жінкою на однім ланї, лише о милю або дві. Суть там таки посїпаки, що обходять ся з людми як ті, що Христа розпинали, молоді жінки забирають там, де їм сподобає ся і роблять з ними, що схотять, а чоловік не може обізвати ся нї кому пожалувати ся, бо там нема нїякої зверхности, там хто сильнїйший і другого забє, того правда. А що до поживи, то у нас можна вижити за 30 кр. на день одному чоловікови, а в Бразилиї анї за 1 зр, 50 кр. не вижие. А чому? Бо там всьо спроваджують з далеких країв, отже всьо дорого коштує. Такий хлїб як у нас платить ся 4 кр., там коштує 40 кр., а мелений лише на жорнах та такий, що его не можна проковтнути. Фунт солонини коштує 40 кр., але треба еї відразу з'їсти, бо на другий день то повно в нїй хробів, так, що аж гидко дивити ся; словом остатна нужда. Отже прошу, щоби Хв. ц. к. Староство представило всїм начальникам громадским тутешного повіта, щоби они в своїх громадах оголосили, що я тут пишу, а пишу сьвяту правду, бо я сам того всього зазнав. А найбільше прошу оголосити то в моїй громадї, де я уродив ся, в Станинї, щоби війт остеріг цїлу мою родину, аби нїхто з них не важив ся марнувати свого маєтку і вибирати ся до Бразилиї. Я сам собі приписую цїле моє нещасте, що я так змарнував ся разом є моїм сусїдом Полотнюком, бо він мав 24 морґів поля, конї, худобу і цїлий маєток стратив, а вернув тепер бідаком, та не має навіть де переночувати, бо кождий питає его: „А де твоє господарство?“ Ба, тото господарство Бразилїя з'їла; отже такий конець всїм, що рушились би відси та ішли глядати легкого хлїба. А як би не вірили тому мому письму, то прошу, нехай мої братя, що не жиють в Станинї, мене завізвуть, а я їм сам оповім цїлу мою пригоду.“

Пригода. На дорозї з Давиден до Волоского Банилова сполошили ся конї і перевернули тяжкий віз так нещасливо, що фірман Дмитро Голицкий з Чіреша упав під віз, тяжко поранив ся і на другий день помер.

Убійство жандарма. В лїсї коло Гашгоф під Віднем найдено дня 28-го м. м. трупа убитого жандарма Робля. Убійства доверщено після здогаду судової комісиї попередного дня. Коло убитого найдено в корчах звичайну ложку цинову, котра імовірно наведе на слїд убійників. Яка зручна віденьска тайна полїция і як навіть дрібниця може послужити до викритя убійників, сьвідчить найлїпше передвступне слїдство. Именно полїцийний аґент найшовши ту цинову ложку і знаючи, що жандарми ложок не носять з собою, оглянув еї дуже докладно. Отже показало ся, що еї властитель мусів еї уживати до перетоплюваня металїв, а то знов насунуло підозріне, що убійниками жандарма були певно фальшівники гроший, котрих він певне зловив на горячім учинку і арештував. По перешуканю кишенї плаща жандармового найдено справдї кілька фальшованих 20 сотикових штук. Отже зручний аґент прийшов до здогаду, що в околици мусїли в якійсь криївції підробляти фальшівники гроші а що не було близько того місця нїяких домів, перешукав лїс і подибав в нїм між деревами стару, майжо цїлком вже розвалену хату. Там найшов знаряди до фальшованя гроший та кусник паперу, на котрім були виписані різні цифри і кілька італїяньских слів. Супротив того не було вже сумнїву, що фальшівниками, а певно і убійниками жандарма були італїяньскі робітники, заняті в околичних каміньоломах. Той здогад підпирають сильно і зізнаня двох малих хлопцїв, що вертаючи лїсом зі школи, стрітили жандарма, як вів двох італїяньских робітників. Хлопції описали дуже точно обох арештованих. Тепер полїция вже на слїдї убійників, а до їх викритя причинила ся в першім рядї найдена коло убитого цинова ложка.

ему здавало ся, що границї так збігали ся разом, що не було цїлком легко рішити ся.

„Трохи тяжко для мене сказати вам се, що ви бажаєте,“ відповів Стенерзен, „справа має ся именно так, що мої дороги суть зовсїм ріжні від его і що я нинї бачу ріжні річи в иньшім і острійшім осьвітленю, як колись бачив.

„Знаю, що він вольнодумець,“ відповів Николай, „але я хотїв би дещо довідатись властиво про его чисто особисті відносини.“

„Так, але ті відносини суть дуже широкі, а надто власне їх можна видїти в ріжнім осьвітленю. Після мого погляду буде найлїпше, як ви будете ставити означені питаня, а я потому застановлю ся, чи можу і сьмію на них відповідати, се значить о скілько менї позволить моє сумлїнє.“

Ведель мешкав ще в тій самій комнатї, що давнїйше. Єму здавало ся, як би та ніч знов зближала ся; він пригадав собі, який він був тогди переконаний, що Фріц в той, або иньший спосіб дав причину до сумної долї Аазума. Але потому подумав про те, як він пізнїйше всьо збирав, що могло допускати можливість, що зі сторони Фріца не сталось нїчо такого, що прямо спадало би тягарем на него.

Він міг уже відповісти прихильно на кілька питань Николая, коли той запитав нагле: „Ви знаєте прецїнь паню Кляру Льоренцен з Віртів? Ну, можу пізнати по вас, що знаєте еї,“ додав з усьміхом, а Ведель не міг дїйсно скрити свого неприємного счудованя, коли спостеріг, що впа и на слїд сеї справи. „Чи пан Рандель був з нею заручений, чи щось подібного?“ запитав Николай з подвійним поспіхом.

„Нї, о скілько я знаю.“

„Але він надскакував коло неї?“

„На се не можу нїяк відповісти, анї на одну сторону, анї на другу. Они стрічали ся часто, але можу сказати з цїлою правдою, що я нїколи не чув, щоби люди застановляли ся над тими стрічами.“ Се-ж була цїла правда; чи-ж се було его обовязком розповідати, що він бачив річ в иньшім осьвітленю?

„Добре, отже они стрічали ся часто! Але ви знаєте прецїнь, що она була раз заручена з одним купцем Аазумом? Чи его смерть єсть в якійсь звязи з Рандлем?“

„Менї видає ся, як би се виглядало дуже на якесь слїдство,“ сказав Ведель, здержуючись, „а менї здає ся, що се не конче відповідне до тої ролї, котру ви граєте супротив мене, і з якою просите мене о виясненя. Властиво я не обовязаний супротив вас до яких небудь вияснень.“

(Дальше буде).

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові ул. Валова ч. 11.

перше і одиноке руске товариство асекурацийне, припоручене Всч. Духовеньству і всім вірним через Виреосьв. Митр. і Преосьв. Еп. Ординарияти всїх трех галицких Епархій, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товариствами контрасекурацийними подають **„Дністрови“** можність обезпечувати і виплачувати і **найвисші суми**

Полїси „Дністра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотечних.

На житє можна обезпечати ся **через „Дністер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Дністер“, стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, принимає від своїх членів і третих лиць **вкладки** до опроцентованя **по 5** процент. Ґваранция цїлковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тільки властителям реальностий, вільних від тягарів, за порукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїлене **аґенциї** в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

П. Т.

Отсим маю честь повідомити шановних відбирателїв, гостий і публику, що я перебрав істнуючий доси під фірмою

АНТІН ТАБАКАР і ҐАІНА

склад корінних товарів, вин і делїкатесів

(заснований 1812 р.),

а окрім того

АҐЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИН

з днем 1-го липня с. р. і буду дальше вести під моєю власною фірмою

СТЕФАН ҐАІНА.

При сїй нагоді складаю сердечну подяку за довіре, оказане так часто попередній фірмі, і прошу уклінно, мати те саме довіре на дальше і для мене, при чім запевняю, що все старатиму ся задоволити шановних гостий **добірними товарами найлїпшого сорта, низькими цїнами і уважною услугою.**

Прошу о часті замовленя і пишусь

з поважанем

Стефан Ґаіна.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТЇ і ШКОЛЇ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-руского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в лїтоґрафічнім закладї Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска цїна карти, наклеєної вже на полотнї, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просьвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвітї“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

КАРОЛЬ СТРОНЧИНЬСКИЙ,

столяр-артист

Чернівцї — *ул. турецка ч. 3*

премійований — премійований

на виставі — **у Львові**

поручає ся для елеґантского виробу *церковних, домашних, сальонових, склепових і хатних уряджень.*

Принимає ся поправки і виконує ся їх як найлїпше. 4—5 33

Заразом пошукує ся хлопця до науки.

Відзначене на краєвій виставі в р. 1894 почетним дипльомом ц. к. міністерства торговлї.

Краєве товариство ткацке

„PRZĄDKA“

(ПРЯХА)

в Коросні

поручає Пов. П. Т. Публицї свого виробу чисто льняні звістні з доброти, ручно ткані

ПОЛОТНА КОРЧИНЬСКІ

від найгрубших до найтоньших веб і **білє столове** о взорі кістковім і адамашковім; також доставляє материялів на комплетні і найдешевші

ВИПРАВИ СЛЮБНІ.

Замовленя просимо надсилати просто до Коросна (почта, телеґраф і стация зелїзнича в місци).

Прібки і цїнники на жадане оплатно і відворотною почтою. (11—52)

ВАЖНЕ

для кождого, головно для всїх П. Т. урядів, торговельників і ремісників, біблїотек, студентів і приватних людий є повідомлене, що істнуюче тут уже від богатьох лїт, на краєвій виставі в Чернівцях *1886* р. визначене почестним признанем

ЗАВЕДЕНЄ ПЕРЕПЛЕТНИЧЕ

Кароля Кобжиньского і Еміля Канюка

тепер через набутє найновійших машин, письм і иньших знарядів значно побільшило ся і тому свій льокаль перенесло на *улицю ратушеву ч. 12*, другий вхід також від *улицї лелїєвої ч. 11.*

Заразом приступив довголїтний фаховець, пан Еміль Канюк яко спільник сего переплетничого заведеня і тепер оно зможе під новою фірмою

—о Кароль Кобжиньский і Еміль Канюк о—

з вправленим персоналом всї фахові роботи, як: оправленє книжок, роботи ґалянтерийні, друк на стяжки до вінцїв, окрасу до гафтовань, ручних робіт і т. д. для П. Т. урядів, шкіл, біблїотек і приватних людий по найнизших цїнах як найлїпше і як найскорше доставляти.

Просимо о ласкаві замовленя

з поважанем

8—10 **Кобжиньский і Канюк.**

Приватна клїнїка хірурґічна

(Приватна лїчниця операцийна)

Д-РА СТ. КВЯТКОВСКОГО

емерит. **оператора** ц. к. хірурґ. клїнїки унїверситеской *Більрота-Гуссенбавера* у Відни

находить ся

в **Чернівцях,** улиця Мецґера ч. 25.

В справі принимання хорих і иньших інформаций треба удавати ся до управителя приватної клїнїки **д-ра Квятковского** в Чернівцях, улиця ратушева (дім Вішоффера.) (59—100)

LINIMENT. CAPSICI COMP.

aus Richters Apotheke in Prag.

Beim Einkauf dieser anerkannt vorzüglichen, schmerzstillenden Einreibung, die in allen Apotheken vorrätig ist, sehe man stets nach der Marke: „Anker“.

Друкарня „Рускої Ради“.

Перша на Буковинї

руска друкарня

в Чернівцях,

в Народнім Домі

при улици Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарскі в мовах рускій, польскій і німецкій. Добір букв великий.

Роботи виконує ся скоро, солїдно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарнї!

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.